

Lausunto Uskonopin viraston julistuksesta *Fiducia supplicans*

Uskonopin virasto on hiljattain julkaissut *Fiducia supplicans* ("Anova uskollisuus")-nimisen julistuksen "siunausten pastoraalisesta merkityksestä", jonka paavi Franciscus on allekirjoituksellaan hyväksynyt 18.12.2023.

Julistuksen tavoitteena on vastata kysymyksiin koskien mahdollisuutta siunata "säännönvastaisia" (engl. *irregular*) eli kirkon opetuksen vastaisissa suhteissa eläviä pareja ja samaa sukupuolta olevia pareja katolisessa kirkossa.

Julistuksen alkuesittelyssä todetaan, että "tämä julistus pitäytyy vankasti kirkon perinteisessä opetuksessa avioliitosta, eikä se salli minkäänlaista liturgista riittä tai sellaisia muistuttavia siunauksia, jotka voisivat luoda sekaannusta".

Julistuksen sanoman ymmärtämiseksi on oleellista ottaa huomioon, mitä sen lopussa sanotaan kirkon luonteesta (43-44). Kirkko on Jumalan äärettömän rakkauden ja laupeuden sakramentti. Sen tähden uskovat voivat aina pyytää siunausta kirkolta, myös ja etenkin silloin, kun suhde Jumalaan on hämärtynyt synnin vuoksi, aivan kuten Pietari huusi myrskyssä Jeesukselle: "Herra, auta minua" (Matt. 14:30).

Kirkolle siunauksen antaminen on aina tilaisuus julistaa ilosanomaa Jeesuksesta Kristuksesta ja kutsua ihmisiä kääntymään yhä enemmän Jumalan rakkauden puoleen. Tässä julistuksen pastoraalisessa valossa, joka näyttää heijastavan hyvin paavi Franciscuksen ajattelua, voidaan myös ymmärtää mahdollisuus siunata säännönvastaisissa tilanteissa olevia pareja ja samaa sukupuolta olevia pareja ilman, että heidän liittonsa saisi kirkollisen hyväksynnän.

1. Mitä "siunata" tai "siunaus" tarkoittaa?

Fiducia supplicans tarjoaa uuden ja innovatiivisen näkökulman siunausten pastoraalisen merkityksen ymmärtämiseksi. Asiakirja laajentaa ja syventää klassista

siunauskäsitystä, joka on usein ollut tiiviisti sidoksissa vain liturgiseen näkökulmaan.

a) Liturginen siunaus (avioliiton sakramentissa)

Asiakirja esittelee aluksi lyhyesti, mitä siunaus merkitsee avioliiton sakramentissa (4-5), ja vahvistaa kirkon perinteisen opetuksen avioliitosta: avioliitto on yksi, pysyvä ja purkamaton liitto miehen ja naisen välillä ja avoin lasten saamiselle. Kirkolla ei ole valtaa siunata samaa sukupuolta olevien parisuhdetta moraalisten periaatteiden vuoksi. Liturginen siunaus edellyttää, että siunattava on sopusoinnussa Jumalan tahdon kanssa, kuten kirkon opetusvirka sen tulkitsee. Kirkon velvollisuutena on välttää rituaaleja, jotka voivat hämmentää tai kyseenalaistaa tämän opetuksen.

b) Ei-liturgiset siunaukset (pastoraalinen siunaus)

Fiducia supplicans antaa nyt kuitenkin uuden näkökulman siunausten pastoraaliselle merkitykselle. Se etsii sellaista teologis-pastoraalista lähestymistapaa, joka voisi antaa tilaa ei-rituaalisille siunauksille. Nämä ovat siunauksia, joita ihmiset pyytävät spontaanisti papilta eri tilanteissa. Niitä kuvaillaan hartauden tekoina, jotka tapahtuvat eukaristian ja muiden sakramenttien vieton ulkopuolella, kuten vierailulla jossain pyhäkössä, pyhiinvaelluksen aikana tai tapaamisessa papin kanssa (28). Tällaiset uskonnollisen hartauden ilmaisut kuuluvat kansanhurskauden piiriin, ja sellaisina niiden kieli, rytmi, kulku ja teologiset painotukset eroavat vastaavista liturgisista vietoista (24).

Julistuksen mukaan ei-liturgisille siunauksille ei pitäisi asettaa samoja moraalisia ehtoja kuin sakramenttien vastaanottamiselle (12). Kuitenkin se, joka pyytää siunausta, tunnustaa tarvitsevansa Jumalan pelastavaa läsnäoloa elämässään. Siunauksen pyytäminen kirkolta auttaa meitä jatkamaan eteenpäin, elämään paremmin, vastaamaan Herran tahtoon (20, 21). Siunauksella on erityinen voima, joka valmistaa ihmisen sydämen muuttumaan Jumalan armon vaikutuksesta (27).

Julistus korostaa, että tällaisten ei-liturgisten siunausten muotoa ei saa mitenkään sitoa rituaalisten siunausten muotoon, jotta ei synny minkäänlaista sekaannusta avioliiton sakramentissa annettavan siunauksen kanssa (31). Niitä ei myöskään saa toimittaa samanaikaisesti siviilivihkimisen kanssa tai siihen liittyen, eivätkä niissä käytettävät vaatteet, eleet tai sanat saa viitata avioliittoon vihkimiseen (39).

Pappi voi toimia oman pastoraalisen harkintansa mukaan (vrt. 30), muttei saa hyväksyä tai legitimoida säännönvastaista suhdetta sinänsä (31, 34, 40). Julistus määrittelee, että rukouksessa, joka voi edeltää spontaania siunausta, pappi voi pyytää parille rauhaa, terveyttä, kärsivällisyyden ja vastavuoroisen avuliaisuuden henkeä, mutta myös Jumalan valoa ja voimaa, jotta he voisivat täysin elää Jumalan tahdon mukaan (38).

Uskonopin virasto ei siis tällä julistuksella pyri oikeuttamaan tai legitimoimaan mitään, vaan ainoastaan avaamaan säännönvastaisissa suhteissa elävien parien elämää Jumalalle, pyytämään Jumalan apua heidän elämäänsä ja kutsumaan myös Pyhää Henkeä, jotta he voisivat seurata evankeliumin arvoja yhä uskollisemmin (40).

2. Joitakin mahdollisia sekaannuksia

Synodaalisessa hengessä olen kuunnellut useiden hiippakuntamme pappien, sääntökuntalaisten ja maallikoiden näkemyksiä julistuksesta. Tarkoitukseni ei ole tarjota yksityiskohtaista luetteloä kaikista esiin tulleista sekaannuksista. Kokoaan viiteen kohtaan epäilyksiä, jotka tiivistävät joidenkin ihmisten hämmennyksen, ja esitän myös mahdollisen vastauksen uuden julistuksen valossa.

a) Julistuksessa sana "siunaus" näyttää olevan monitulkintainen, kun taas joissakin kielissä siunauksen semantiikka on selkeä: esimerkiksi latinassa benedicere ("bene-dicere") tarkoittaa hyvän puhumista jostakin (jopa ylistämistä), toisaalta sitä, että jollekin puhutaan hyvää, toivotaan hyvää. Mutta se voi myös tarkoittaa hyväksymistä, ja sen seurauksena suostumista, tunnustamista. Monille ihmisille tämä voi helposti luoda sekaannusta tässä yhteydessä.

Julistuksessa tehdään selvä ero liturgisen tai kirkollisen siunaamisen (teko tapahtuu julkisesti kirkon hyväksymän rituaalin mukaisesti) ja ei-liturgisen tai pastoraalisen siunaamisen (teko on henkilökohtainen, pikemminkin omantunnon alueeseen liittyvä) välillä. Jälkimmäinen on uutuus ja viittaa siunaamisen muotoihin, joissa ilmaistaan anomus Jumalalle, että hän antaisi apua ja armoa siunausta pyytävälle, jotta heidän ihmissuhteensa voisi kypsyä ja he voisivat kasvaa uskollisina evankeliumin sanomalle, vapautua puutteistaan ja heikkouksistaan ja ilmaista itseään yhä suuremmissa jumalallisen rakkauden ulottuvuudessa (31).

b) Julistuksessa puhutaan siitä, miten siunataan pari, joka elää säännönvastaisessa tilanteessa tai on samaa sukupuolta, ilman, että itse liittoa siunattaisiin. Kuitenkin juuri se, mikä tekee kahdesta ihmisestä parin, on tietynlainen yhteys, liitto tai asema heidän välillään (oli se sitten lain edessä annettu tai tunnetason yhteys). Voi olla vaikeaa erottaa parin siunaaminen siitä liiton siunaamisesta, joka muodostaa tuon parin.

Ei-liturginen pastoraalinen siunaus on Jumalan apuun vetoamista niiden puolesta, jotka nöyrästi kääntyvät hänen puoleensa. Se on yksinkertainen ele, joka tarjoaa tehokkaan keinon kasvattaa luottamusta Jumalaan niissä ihmisissä, jotka sitä pyytävät (36). Tässä siunataan kaksi ihmistä yhdessä – ihmiset, jotka elävät parina. Ei kuitenkaan hyväksytä samalla kaikkea, mitä he tekevät. Tässä ei siunata heidän asemaansa parina. Voidaan kuitenkin

nähdä myös jotakin hyvää heidän suhteessaan, kuten ystävyys, toinen toisesta huolehtiminen, uskollisuus yms.

c) Asiakirjassa halutaan, että siunauksissa vältetään kaikkea sellaista symboliikkaa, joka näiden pariin siunaamisessa muistuttaisi kyseisen liiton liturgista siunaamista. Mutta siunaava pappi on aina Kristuksen palvelija. On vaikea ymmärtää, miten papin siunaus voi olla täysin ei-liturginen. Papin siunauksella on aina evankelinen ja katekeettinen ulottuvuus, eikä se siksi voi millään tavoin olla ristiriidassa katolisen kirkon opetuksen kanssa.

Totta, mutta kaikki, mitä pappi tekee, ei ole liturgiaa (hengellinen neuvonta, spontaanit rukoukset, avun pyytäminen, jne.), ja tässä mielessä voidaan ymmärtää papin siunaus näille pareille. Tällaiset spontaanit, tietyssä yksittäistapauksessa tapahtuvat siunaukset ovat uskovien henkilökohtaisia rukouksia, joihin pappi voi liittyä uskovien pyynnöstä.

d) Julistuksessa todetaan, että sekä liturgiset että ei-liturgiset siunaukset ovat sakramentaaleja (8). Katolisen kirkon katekismus käsittelee sakramentaaleja osana lukua nimeltä ”Muut liturgiset vietot” (KKK, 1667-1676). Näin ollen jokainen sakramentaali olisi luonteeltaan liturginen. Julistuksen väite voi ikävä kyllä aiheuttaa juuri sen tyyppistä sekaannusta, jota julistus haluaa välttää, nimittäin että ei-liturgista siunausta tulkittaisiin säännönvastaisen pariskunnan liiton legitimoitina.

Katekismuksessa puhutaan myös kansanhurskaudesta tämän osion ”Muut liturgiset vietot” alla, mutta se ei tee kansanhurskaudesta liturgista. Ei-liturginen siunaus on kansanhurskauden ele, rukous, hartauden ilmaus, joka yhdistää esirukouksen ja Jumalan apuun vetoamisen niiden osalta, jotka nöyrästi kääntyvät hänen puoleensa. Siunaus tarjoaa ihmisille keinon lisätä luottamustaan Jumalaan. Siunauksen pyytäminen ilmaisee ja ruokkii avoimuutta transsendenssille, hurskautta ja Jumalan läheisyyttä tietyssä elämäntilanteessa (33).

e) On mahdollista, että jotkut parit haluavat pyytää siunausta merkkinä siitä, että kirkko tunnustaa heidän liittonsa.

Julistus korostaa monin tavoin, että siunaus annetaan niille, jotka tunnustavat olevansa avuttomia ja tarvitsevansa Jumalan apua ja jotka eivät vaadi oman asemansa oikeutusta, vaan rukoilevat, että Pyhän Hengen läsnäolo pyhittäisi ja kohottaisi kaiken sen, mikä heidän elämässään ja suhteessaan on totta, hyvää ja inhimillisesti pätevää (31).

3. Kirkko Jumalan rakkauden sakramenttina

Kirkko ottaa vastaan kaikki ne, jotka lähestyvät Jumalaa nöyrällä sydämellä. Tämä nöyrä sydän edellyttää luonnostaan halua *metanoiaan*, sisäiseen kääntymykseen ja elämäntapojemme muuttamiseen yhä enemmän Kristuksen evankeliumin mukaisiksi. Näin siunauksesta voi tulla todellinen lahja eikä tyhjä tai ristiriitainen ele.

Meillä katolisessa kirkossa Suomessa ja muualla Pohjoismaissa on kaunis tapa antaa papin siunaus kaikille, jotka haluavat lähestyä Herraa Jeesusta pyhässä messussa ehtoollisen jaon yhteydessä. Sakramentin vastaanottaminen on aina myös julkinen todistus siitä, että ihminen elää ja haluaa elää täysin kirkon uskon mukaan. Mutta vaikka henkilö ei eläisi täysin katolisen uskon mukaan tai vaikka hän ei edes kuuluisi katoliseen kirkkoon, hän voi silti aina tulla ottamaan vastaan siunauksen ehtoollista jakavalta papilta. Edellytyksenä on vain nöyrä sydän ja halu avautua Jumalan parantavalle toiminnalle. Tälle jatkuvan kääntymyksen tielle Jumala kutsuu yhtä lailla meitä kaikkia, ketään erottelematta, kirkossa, joka itsessään on Jumalan äärettömän rakkauden ja laupeuden sakramentti.

Helsingissä, 27.12.2023,
pyhän evankelista Johanneksen juhlena

+ Raimo Goyarrola
Helsingin piispa